

ДОНЧО ЦОНЧЕВ
ЖЪТВА ЗА СНИМКА

chitanka.info

Идеята да се започне жътвата на ръка, със сърпове и паламарки, така бързо обхвана жени и мъже, че после никой не успя да каже със сигурност кой пръв я предложи. Кръстан председателят искаше този човек да се похвали, но кой беше той? Всеки вдигаше рамене:

— Че нали тъй решихме.

Късно вечерта, когато Кръстан не можа да заспи и стана от леглото, та отиде до блока с житото, той си помисли: „Голямата част от идеите живеят във въздуха, влизат и излизат през нас заедно с въздуха, вземат ни нещо, оставят ни нещо и ние всички чакаме някой да произнесе думата, за да се съгласим поривисто — разбрали изведнъж, че всъщност отдавна сме свързани с тях.“ Мисълта му хареса и той си обеща да я запомни. Даже изпита смътно желание някъде да я запише и в този момент силно му замириша на детство и прах. Беше тихо и топло, щурците пееха и жабите крякаха както в началото на света.

Но това беше късно вечерта, а историята започна рано сутринта, когато жените заизваждаха от раклите везани блузи и фистани, стегнаха бели забрадки и стиснаха по един сърп.

Остра възбуда личеше в очите на всички. Намериха се и шарени стомни, накуснати да омекнат свински цървули, а от всичко това най-странно изглеждаха па-ламарките — надупчени филигранно и неподдражаемо от дървояди.

Мъжете отидоха в нивата рано, наскубаха въжа и ги натопиха в реката. Неколцина от тях бяха с калпаци — завърза се спор дали наистина в горещините някога някой е жънал с калпак. Трактористът Иван, който наскоро се върна от Либия, каза, че бедуините и сега си овързват главите дебело, тъй им било много по-малко горещо. Гатю добави, че по онези места хората в жегата пиели чай.

Тъй или инак, фоторепортерът от вестника дойде с една зелена „Шкода“ и работата трябваше да започва. Той се оказа едно хубаво младо момиче, като че ли направено по същия старинен начин: с фистани, калпаци, мустаци; с песни край шарена стомна; с бяло брашно от огромни воденични камъни и тежки черни биволици — равно люлеещи задници.

„Репортьорът“ беше думата, която движеше церемонията на спомена — Кръстан председателят през цялото време така наричаше момичето, а от това личеше желанието му нещата да изглеждат далеч по-значителни. Към това се стремеше и неясният градски тип, който

караше зелената „Шкода“ (журналист или нещо такова) — той даваше разни съвети с вещината на меките, привидно колебливи, а всъщност безапелационни маниери на голям режисьор.

Жените се наведоха и тръгнаха.

— Фантастично — прошепна момичето, като щракна няколко пъти със супермодерния си фотоапарат.

— А как ти е името? — попита Иван, като че ли това имаше връзка с нейната мила констатация.

— Елена — каза момичето и се ухили сладко.

— Аз съм Иван — заяви трактористът, който съвсем не беше изхарчил всичките си долари от Либия. — Бачо ти Иван.

Елена се усмихна още веднъж, след това обърна фотоапарата към него и го щракна. Иван се изпъчи, макар да си даваше сметка, че мигът всъщност бе минал.

Гатю натискаше с коляно първия сноп и го върдаляше. Отблизо сцената напомняше клане на добиче, а отдалеч — необузdana кърска любов. Три хубави булки стояха до него, прегърнали сресани руси ръкойки — те пък приличаха на заспали кърмачета по гърдите им.

Елена щракаше наред и изпитваше почти непознато удоволствие от всичко наоколо. Журналистът-режисьор, или какъвто и да е там, все нещо ѝ бръщолевеше.

Гатю награби снопа и го изправи.

Някой се провикна и вдигна високо бъклица. Фердо агрономът — разприказван неудържимо — изведнъж заприлича на журналиста, само че в най-примитивния вариант.

— Нямате представа колко ми е приятно всичко това — каза Елена на председателя, когато той я по-пита доволна ли е от идеята. — Все едно, че цял живот съм го правила. А изобщо не бях виждала паламарка.

Тя беше мушнала млечните си пръстчета в това чудновато, старинно, цървулоподобно и невероятно удобно на ръката дръвце — шляпаше го по дланта си и не спираше да се учудва как може рогът тъй идеално да лепва на извивката ѝ зад палеца.

— То си е в нас — каза Кръстан.

— Кое?

— Ами всичко това.

— О, да. Скоро четох, че цикълът за пълното оформяне на човека бил седемдесет и две хиляди години.

— Моля?

— Човек се ражда много, много пъти. Все едно отделният му живот е само един стадий. Откъде да знаем какви сме били преди, какво сме правили...

— Кога преди?

Елена се усмихна с почти неприлична спонтанност.

— В някой от предните си животи.

— Все това сме правили — каза Иван. — И все тука сме си били.

— Къде тука? — попита Елена радостно.

— По нивята тука, къде.

— О, да. — Тя обърна фотоапарата към него и отново го щракна.

— Разбирам, да — каза изведнъж председателят. — Разбрах ви за... дето споменахте фантастичното четиво.

— То не е фантастично, там е работата — каза Елена и сбърка фотоапарата към него.

— Не, не, няма нужда — каза председателят и дигна ръка пред лицето си, подобно на арестуван аферист пред телевизионния обектив.

— Дай да го прегледам, а, Елена — рече Иван.

— Кое?

— Това, дето си го чела за многото ви животи.

— Може.

Един старец подаваше бъклицата наред, куцукай-ки тежко и с чалъм. Гатю го погледна и рече:

— Дядо Спас например в следващия си живот трябва да се роди спринтьор. Ако има правда, разбира се.

— Абе, знаеш ли я правдата каква е, ако са много животите — каза Иван. — Той, както е един, много не се знае, та...

Куцията старец му подаде бъклицата и рече:

— Като ти дават, пий и недей се оплаква, Иване.

— Може пък все едни и същи да се раждаме, а, Елена? — продължи размишленията си Иван с бъклицата в ръка. — Аз например много пъти съм си мислил, че съм дядо ми.

Кръстан се засмя силно.

— Честна дума — Иван се прекръсти набързо. — Много пъти тъй... като правя нещо, като вървя някъде из двора у дома, в старата

къща повече, си мисля, че и друг път съм правил това нещо и съм вървял точно така тука и си го спомням, а пък не съм го правил.

— Не му давайте повече ракия — каза Гатю и сам вдигна бъклицата да ѝ „удари една джука“, както сам с удоволствие се изрази. — Аз пък, ей го на, винаги зная, че съм си аз.

— Че той може дядо ми да е аз! — заяви твърдо Иван. — Аз да съм той. Ти откъде знаеш?

— А не може ли баба ти — рече Гатю и отскочи, преди Иван да е замахнал с калпака.

Женорята се развикаха и някоя изрече думата „еманципация“. Тя прозвуча като нещо, което неприлично се е разляло. Журналистът-режисьор плесна с ръце, а Кръстан поведе нанякъде Гатя и Ивана. В този момент Елена каза на Иван:

— В селото ви видях страхотно хубава стара къща. Някой път ще дойда да я снимам.

Той се дръпна грубо от ръката на Кръстан и каза кротичко, загледан в очите ѝ:

— О...

— Може ли малко така — Елена го побутна да клекне до снопа, приближи фотоапарата на две педи от лицето му и щракна.

Иван изпита чувството, че момичето бръкна за миг в душата му и тъмнолъщият обектив видя какво има там. Чу се да казва тихо:

— Аз да те заведа тебе на хубави български къщи. И в други села. Горے из балкана. Сядаме в ладата и...

— Защо пък не — каза просто и безкрайно приятно Елена.

Кръстан се развика настойчиво и Иван побягна към него.

Историята със снимките май беше приключила. Журналистът каза на Елена:

— В този час обикновено не сме си пили още кафето, а сега колко хубава работа свършихме.

— Да, бе — каза момичето.

После фотоапаратът щракна още няколко пъти към няколко бели невести и изведнъж мекият звук потъна в грохот.

Комбайните тръгнаха — огромни, еднакви, един до друг и на еднакъв отстъп встрани. Хедерите затропаха. Вдигна се прах.

— Айде! — надвикваше ги Кръстан и замаха с ръце да се освобождава теренът. — Снимките са си снимки, ама... Айде!

— Полека, бре! — извика една от жените, която тъкмо се гиздеше да я снимат. — Къде си се разбързал?

— Я виж какво си беше хубаво — рече друга.

— Кое? — попита я Елена.

— Ами тъй... Както го нагласихме.

— На мен пък ми домиля — каза най-възрастната.

— За какво? — попита жадно Елена.

— Че... знам ли. — Жената внезапно замига, та хвана крайчето на бялата си забрадка и си обърса ъгъла на окоото. — Аз бях малка, ама помня мама и баба... Бог да ги прости...

— Ето, това е пейзажът! Това е! — каза Фердо агрономът и разпери ръце, подобно на самодеец от пиеса за награждаване.

— Млъкни пък ти, бре! — викна една от жените.

— И аз помня, макар че бях ей толчава. Като тате снопи да връзва нямаше из околията. Два метра беше висок... А пък стринка ми как пееше.

— Мари, ний пък не попяхме!

— Айде! — викаше Кръстан и махаше с ръце. — Отстранете се! Песен на снимка не излиза!

— Излиза, излиза — усмихна се Елена.

Най-възрастната от жените подсмръкна, изправи глава и гласът ѝ се връза в простора:

„Карай, карай, малка моме...“

Две от жените се приближиха до нея и викнаха подире ѝ:

*„Та изкарай ча на края,
ча на края, ча на слога...“*

И викнаха още три от жените и тръгнаха да удължат лентата на носиите:

*„Накрай има зелен явор
и под явор малко момче...“*

Всичките жени се наредиха една до друга, гласовете им се сляха над равното златно море, плиснаха се далеч и се устремиха нагоре — като че ли искаха да се вържат високо, високо в небето:

*„То си прави тънки урки,
тънки урки и кавали...“*

С първия комбайн жънеше Иван. Той спря. Спряха и другите. Във внезапната тишина писъкът на жените накара Елена рязко да изтръпне. Тя бързо потърси с очи Иван и силно му махна с ръка.

Той се огледа за бъклицата — куцият дядо Спас беше далеч.

Пушеше му се — тук в блока, на святото място, беше грях даже да го помислиш.

Ходеше му се с новата „Лада“ и с тая Елена далеч по селата из балкана — оня, градският, все бръщолевеше нещо край нея.

Жънеше му се — спряха го да му пеят.

Живееше му се на Иван — ах, колко му се живееше... И както беше закован сега отвсякъде, за всичко, пое дълбоко дъх и се вторачи в теорията за нашето безкрайно прераждане.

И пожела с тръпка, от дъното на душата си, това да става вее тук — ей на тази земя пред очите му.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.